

Dagens frågor

Nej till hembud

Socialdemokraterna arbetar målmedvetet på att göra bostadsmarknaden ännu mera reglerad och socialiserad än den redan är.

Ett exempel härpå är strävandena att legitimera hembudsbestämmelser i bostadsrättsföreningar. Innebörden är att ägaren till en bostadsrätt inte längre skall tillåtas sälja sin lägenhet till vem han vill och till det pris han och köparen gör upp om. I stället skall bostadsrättsföreningen eller kommunen kunna utse köpare och fastställa köpesumma.

Vad anser allmänheten om det här? Sveriges bostadsrättsföreningars centralorganisation, SBC, har låtit Sifo undersöka den saken.

Det visar sig att 74 procent av de tillfrågade tycker att den som äger en bostadsrätt fritt skall få avyttra den till vem han önskar och till det pris han kan få ut. Bara 15 procent menar att priset skall regleras i lag. 74 procent har också den åsikten att de hyresgäster som vill förvandla sina lägenheter till bostadsrätter skall få göra det, om de kan komma överens med husets ägare om pris och övriga villkor.

Resultatet måste sägas vara entydigt. En stor majoritet av medborgarna säger nej till det myndighetsförtryck som hembudsbestämmelser i bostadsrättsföreningar är uttryck för. De inser naturligt nog inte varför den enskildes frihet och rätt att bestämma över sin egenom skall beskäras på det sätt som socialdemokraterna, ivrigt påhejade av organisationer som Hyresgästernas riksförbund, HSB och Riksbyggen, förordar.

Hembudsregler i bostadsrättsföreningar är antagligen bara första etappen på en

sorgfälligt utstakad väg mot liknande begränsningar i den enskilda äganderätten på en mängd andra områden. Inte minst därför är det så oerhört viktigt att slå tillbaka de här attackerna som ju görs mot en klar medborgarmajoritets vilja. De utgör på sikt ett dödligt hot mot det privata ägandet som idé.

Ett demokratiens fäste

Arbetarnas bildningsförbund, ABF, ingår som bekant som en väsentlig del i den socialdemokratiska maktapparaten. LO ger stora bidrag till ABF:s budget och ingen arbetare kan komma undan den betalningen – sin tvångsanslutning till det socialdemokratiska partiet kan han eller hon med möda befria sig ifrån men inte från att ta del i LO:s politiska verksamhet. Kommunerna lämnar bidrag till olika bildningsförbund, men ABF skall ha mest. I Folkets hus, där man ofta finner ABF:s lokaler, bor detta förbund billigare än andra. Bidrag till ABF flyter in i en välorganiserad jämn ström och få personer lägger märke till dem. Det är inga stora belopp, som de flesta medborgare i detta land betalar till ABF utan att vara tillfrågade om de vill vara med, men tillsammans blir de många miljoner.

I det socialdemokratiskt styrda Norrköping trädde emellertid för någon tid sedan ABF fram i ljuset. Organisationen erbjöd sig att ta över all svenskundervisning för invandrare. Denna undervisning har hittills skötts av olika skolor och studieförbund. ABF har nu begärt att få monopol på utbildningen. ABF vill inte bara driva grundutbildningen i svenska språket för invandrare. Organisationen vill också enligt sin mångordiga motive-

ring genom sin undervisning bidra till "att invandraren kan medverka i det kulturella, sociala, fackliga och politiska livet", vilket på normalsvenska innebär att ABF vill indoktrinera invandrare med allt som rör socialdemokratisk politik på alla tänkbara områden, kulturella likaväl som politiska. ABF:s kompetens i detta hänseende skall inte ifrågasättas.

ABF vände sig i sin skrivelse med detta erbjudande direkt till det socialdemokratiska kommunalråd i staden, vilken handlägger invandrarfrågor. Chefen för den byrå i förvaltningen, som har med invandrare att göra, ville inte uttala sig. Han kan ju läsa innantill och såg som alla andra vilken avsikten var. "Detta är en politisk fråga," svarade han en intervjuare.

Han har så rätt. Om oppositionen inte blir tillräckligt stark – och opposition blev det omedelbart – kommer beslutet att gå i enda riktning. Invandrarna skall, utan att själva få medbestämmande, försas in i en partipolitisk fälla, i detta fall representerad av ABF, en gång ett gott demokratiskt fäste, numera bara ett socialdemokratiskt.

Försäkringstvång

Kollektivismen och ofriheten sticker fram både här och där.

Tidigare har några LO-förbund, Elektrikerförbundet och Målaresförbundet, tecknat obligatoriska, kollektiva hemförsäkringar för sina medlemmar – givetvis i Folksam, som ju står socialdemokraterna nära. Regeringen gav klartecken här till, trots protester från datainspektionen, försäkringsinspektionen och näringsfrihetsombudsmannen. Man struntade också i Stockholms tingsrätt, som ogiltigförklarat avtalet mellan Folksam

och Elektrikerförbundet.

Försäkringsverksamhetskommittén, som presenterade sitt betänkande i juli, går tyvärr på en liknande linje. Visserligen anser man inte att obligatoriska hemförsäkringar skall få förekomma. Men man vill tillåta att ett fackförbund tecknar kollektiva försäkringar för sina medlemmar med reservationsrätt för dem som inte önskar vara med.

Det är inte stort bättre än ett obligatorium. Precis som det skall vara förbjudet för ett politiskt parti att kollektivansluta sina medlemmar skall en facklig organisation inte tillåtas kollektivansluta sina medlemmar till en hemförsäkring i ett visst bolag. Den reservationsrätt som försäkringsverksamhetskommittén förordar gör inte anrättningen smakligare. Den enskilde riskerar likafullt att utsättas för påtryckningar och trakasserier. Och framför allt – det måste vara individens ensak vilket parti han vill tillhöra och vilket företag han vill ha sin hemförsäkring i.

Men tendenserna är illavarslande. Apptiten växer medan man äter. Försäkringsanställdas förbund hävdar exempelvis att LO bör införa kollektiv hemförsäkring för samtliga medlemmar. Från andra håll har krav ställts att fackförbunden inte skall behöva göra halt vid hemförsäkringar, utan att fältet skall lämnas fritt för kollektiva, obligatoriska försäkringar på många andra områden än hemmets.

Den socialistiska valsegern är även från de här perspektiven olycksbådande. Det finns anledning att frukta att systemet med kollektiva tvångsförsäkringar i LO-förbundens regi byggs ut så att hela försäkringsbranschen snedvrids.

Fondvalen och riksdagen

Inför valet 1982 uttalade Olof Palme som sin personliga mening och i syfte att bemöta kritiken mot fackföreningsfonderna att det skulle bli direktval till löntagarfonderna. I årets valrörelse har han sagt sig ha kvar den principiella inställningen. Han har dock, säger han, fått komplikationen, att intresset för direktval hänger samman med fondernas storlek, påpekad för sig. Därför, sade han i år, är direktval till fonderna "en intressant tanke, om valen kan göras intressanta, meningsfulla och engagerande".

I detta för honom bekymmersamma läge hade Olof Palme hittat en tillfällig utväg, eller rättare sagt ett uppskov. Han har låtit regeringen besluta att valen till fondstyrelserna skall gälla inte bara löntagarfonderna utan även styrelserna för de fyra riktiga AP-fonderna. Han kan säga att det är omöjligt att ha annat än allmän rösträtt i val som gäller ATP. Därmed skulle LO:s krav på rösträtt bara för löntagare och LO:s krav på att facket skulle få utse fondstyrelserna falla.

Men i och med detta har Olof Palme, utan att egentligen ha avsett det, skapat en situation där socialdemokratien har bundit sig hårt för en stor förändring av den svenska demokratins organisation. Det skulle nämligen bli följden av ett införande av direkta och allmänna val till

AP-fondssystemet och dess mångmiljardbelopp.

Formellt skall statsvetarens Björn von Sydow utredning om valen till styrelserna för AP-fonderna och löntagarfonderna, som formellt har gjorts till en del av AP-fonderna, enbart gälla hur fonderna på bästa sätt skulle förvalta sina medel enligt de regler som regering och riksdag fastställer. Men valrörelsens dynamik och de politiska partiernas agerande skulle utan tvekan komma att leda till att debatten inför dessa val skulle komma att handla om frågor som sträcker sig långt utanför de ramar som fondernas reglementen formellt sätter.

Socialdemokraterna skulle lova att sätta jobben främst och inga pengar till företag med verksamhet i Sydafrika. Centern skulle kanske lova att inte ge pengar till företag inom kärnvapenindustrin. Alla partiers politiker skulle lova att satsa på företag i den egna valkretsen.

De som blir valda av folket till fondstyrelserna skulle ha lika stor formell och reell legitimitet som den vanliga riksdagen. Vår nuvarande grundlag skulle inte längre kunna fungera. Allt detta skulle bli följden av att Olof Palme har hamnat i ett besvärligt taktiskt läge i fondfrågan.

Man kan väl förstå om Björn von Sydow vändas inför sin uppgift.